

علی حیدر ملتانی ستارہ ہیں تے اٹھارہویں صدی عیسوی دے اُچے تے مچے صوفی شاعر نہیں۔ آپ پہلی شعبان 1101ھ دے مطابق 1690ء نوں موضع چوئترہ ضلع ٹوبہ ٹیک سنگھ وچ پیدا ہوئے۔ آپ دے والد داناں شیخ امین سی۔ آپ نے مذہبی تعلیم اپنے والد کو لوں حاصل کیتی تے بعد وچ اپنے عہد دے مروجہ علوم اُتے عبور حاصل کیتا۔ آپ دے مرشد داناں خواجہ فخر الدین دہلوی سی۔ آپ اک عرصے تیکر ملتان شہر وچ رہندے رہے آلے دوالے دے علاقے وچ آپ دے علم، فضل، زہد، عبادت تے ولایت دیاں دُحماں پے کنیاں سن تے بوہت سارے لوک آپ کو لوں ظاہری تے باطنی فیض حاصل کرن لئی آؤندے سن۔ آپ 1196ھ دے مطابق 1777ء نوں فوت ہوئے چوئترہ وچ آپ دامنِ ارض بنایا گیا۔

آپ مغللاں دے اخیر لے دور دے شاعر نہیں، وارث شاہ رحمۃ اللہ علیہ تے کچھ شاہ رحمۃ اللہ علیہ ایس حوالے نال آپ دے ہم عصر بن دے نیں۔ پنجاب وچ ظلم و تشدد، سیاسی بے چینی تے اکھر پکھر، معاشی بد حالی تے قتل و غارت دادوری۔ ایس عہد دے دکھ درد نوں آپ نے محسوس کیتا تے لوکاں اندر اپنی شاعری راہیں امن، بھائی چارے، پیار محبت تے انسان دوستی دے چراغ روشن کیتے۔ آپ دی شاعری دسویں اے کہ علی حیدر ملتانی اک دوریش صفت تے رُبی معرفت وچ ڈُبے ہوئے اُچے انسان تے سچے صوفی شاعر سن۔ آپ دا کلام پہلی واری 1889ء وچ شائع ہویا، جس وچ سی حرفیاں تے قصہ ہیر شامل اے، علی حیدر نے مجاز تے حقیقت نوں اک سانجھ وچ پرو دتا اے۔

ابیات

(سی حرفی)

الف: استتھے او تھے آساں آسِ حمیڈی اُتے آسرا حمیڈ ڈے زور دا ای
مہیں سبھ حوالے حمیڈ ڈے نیں آساں خوف نہ کھنڈ ڈے چور دا ای
تُوں ای جان سوال جواب سبھو ساناو بول نہ اوکھڑی گور دا ای
علی حیدر تُوں سک حمیڈ ڈی اے حمیڈ ڈے باجھ نہ ساںک ہور دا ای

○

ش: شوق جہاں تن یار داسی سوئی جان دے راہ حبیب دے نوں
جہاں وچ تاں درد نہراک رتی کیہ جانن قدر طیب دے نوں
جہاں عشق دی لذت نہ چمھی سوئی روندے وقت نصیب دے نوں
او تھے میں جیہیاں کئی لکھ دے حیدر کون پچھد اناں غریب دے نوں

○

ص: ضرورت آسانوں کبھی سکتھاں تین الاون تُوں
مَطر لگی دل وچ مینوں پریم دی حرف لکھاو نوں
رگ رگ تار طہورے والی ناخن نال وجاؤں تُوں
راگ دی مالا گل وچ حیدر روپ سجن دا گلاؤں تُوں

بابا ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ

بابا ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ اصل ناں سید عبداللہ شاہ سی۔ پر لوکاں وچ ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ دے ناں نال مشہور ہوئے۔ آپ پنڈ اُچ گیلانیاں وچ 1680ء نوں سخی شاہ محمد درویش دے گھر وچ پیدا ہوئے جیہڑے امام مسجد سن۔ اوہ روزگار دے سلسلے وچ ملک وال آئے تے فیر پنڈ پانڈو کے بھٹیاں وچ آباد ہو گئے۔

ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ نے قرآن پاک اپنے والد کولوں پڑھیا۔ فیر قصور دے عالم مولوی غلام مرتضے دے مدرسے وچ داخل ہو گئے۔ اوہناں کولوں تفسیر، حدیث، فقہ، منطق تے فلسفہ پڑھیا۔ روحانی تربیت واسطے اوہناں نے لاہور آ کے شاہ عنایت قادری رحمۃ اللہ علیہ دے ہتھ اُتے بیعت کر لئی۔ ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ نوں اپنے مرشد نال انتاں دی محبت سی جس دا اظہار ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ دے کلام وچ مل دا اے۔ ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ نے حیاتی دا اک وڈا حصہ قصور وچ لنگھایا تے کچھ عرصہ لاہور وی رہے، بابا ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ ہر ویلے ربی یاد وچ ڈبے رہندے سن۔ آپ 1757ء وچ اپنے خالق حقیقی نال جا ملے تے قصور وچ ای دفن ہوئے۔

سید ٹکھے شاہ رحمۃ اللہ علیہ عظیم آفاقی صوفی شاعر نیں۔ اوہناں نے اپنے چار اں دا اظہار کافی وچ کیتا تے کافی دی صنف نوں نئی اُتے اپڑا دتا۔ کافی توں وکھ اوہناں نے بار اں ماہ، اٹھو اے ستو اے، سی حرفی تے دوہرے دی تخلیق کیتے نیں پر اوہناں دیاں کافیاں نوں عالمگیر شہرت حاصل ہوئی جیہناں وچ وحدت الوجود دا نظریہ بیان کیتا گیا اے۔ اوہناں کول جذبے دی شدت بڑی ترکھی تے لہجہ دی ندھڑکی اے۔

ایہدے نال اک فطری جوش تے جذبہ وی نظر آؤندا اے۔ اوہ ظاہر داری تے منافقت توں سخت نفرت کر دے سن پر اللہ تے اوہدے آخری رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نال پیار کر دے سن۔ اوہناں دی زبان مٹھی، رس بھری تے موسیقی وچ ڈبی ہوئی اے۔